

Beheer en onderhoud van de fysieke infrastructuur

Een verkennend onderzoek van de rekenkamer Katwijk

Eindrapport

Beste lezer,

De rekenkamer Katwijk heeft een verkennend onderzoek gedaan naar het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen. Dit zijn bezittingen van de gemeente met een lange levensduur. Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen is belangrijk. Goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen draagt bij aan de maatschappelijke opgaven zoals wonen, leefbaarheid, welzijn, veiligheid, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Goed beheer en onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen, want kapitaalgoederen zijn kostbaar. Het investeren in, en onderhoud van kapitaalgoederen legt immers een substantieel beslag op de begroting van de gemeente.

Het voorliggende onderzoek heeft een verkennend karakter. Op basis van de verkenning kan de rekenkamer besluiten tot een verdiepend vervolgonderzoek. **Het resultaat van de voorliggende verkenning bestaat dan ook uit aandachtspunten die mogelijk interessant zijn voor een vervolgonderzoek.** Daarom zijn ook niet alle kapitaalgoederen verkend. De verkenning is gericht op de fysieke infrastructuur van de gemeente: verharde wegen, kunstwerken en waterwegen voor zover die onder de verantwoordelijkheid vallen van de gemeente Katwijk.

De rapportage is opgesteld door Ing. Peter Struik MBA en Hilda Sietsema van het bestuurskundig onderzoeks- en adviesbureau Partners+Pröpper.

Noordwijk, 8 januari 2026

Dit rapport bestaat uit drie delen

Deel 1 Introductie

In dit deel beschrijven we het doel van het onderzoek, de onderzoeksvragen en het evaluatiemodel.

Deel 2 De Kern

Dit deel is voor de lezer die snel de conclusies en aanbevelingen op hoofdlijnen tot zich wil nemen. In dit deel worden met de conclusies de twee centrale vragen van het onderzoek beantwoord:

- In hoeverre heeft de gemeente Katwijk adequaat beleid ontwikkeld en uitgevoerd voor het beheer en onderhoud van haar fysieke infrastructuur?
- Hoe verantwoordt de gemeente zich hierover?

De conclusies richten zich ook op de aandachtspunten voor mogelijk vervolgonderzoek door de rekenkamer.

Deel 3 De Bevindingen

Dit deel is voor de lezer die meer details tot zich wil nemen. In dit deel worden achtereenvolgens verschillende deelvragen beantwoord over:

- Het beleid van de gemeente ten aanzien van beheer en onderhoud van de fysieke infrastructuur.
- De organisatie van uitvoering, toezicht en verantwoording.
- De uitvoering en resultaten van dat beleid.
- De rol van de raad.

Bijlage 1 Factsheet totaalbeeld

Bijlage 2 Bronnen

➡ Navigatieknop

Onderzoeksvragen en aanpak

Centrale onderzoeksvragen

Twee centrale vragen worden beantwoord:

- In hoeverre heeft de gemeente Katwijk adequaat beleid ontwikkeld en uitgevoerd voor het beheer en onderhoud van haar fysieke infrastructuur?
- Hoe verantwoordt de gemeente zich hierover?

Afbakening

Het onderzoek richt zich op het beheer en onderhoud van wegen en waterwegen, ook wel de 'fysieke infrastructuur' genoemd. Het onderzoek heeft een verkennend karakter. In aansluiting op de programmabegroting van de gemeente gaat het dan om:

- Verhardingen;
- Kunstwerken: bruggen, tunnels, viaducten, sluizen, kades en dijken;
- Oeverbescherming. Denk aan duikers, damwanden en kademuren en vissteigers.

Op basis van de resultaten uit de verkenning kan de rekenkamer besluiten tot een verdiepend vervolgonderzoek.

De aanpak in twee stappen

Stap 1: Oriëntatie

In deze stap zijn documenten van de gemeente bestudeerd en zijn oriënterende gesprekken gevoerd met de portefeuillehouder, ambtelijke sleutelpersonen en een afvaardiging van de raad. Doel was om een eerste beeld over de stand van zaken met betrekking tot beheer en onderhoud van de fysieke infrastructuur op te halen.

Stap 2: Rapportage

In deze stap is de rapportage tot stand gekomen conform de nota van werkwijze van de rekenkamer.

Evaluatiemodel

Als 'stuurwiel' op het onderzoek is het onderstaande evaluatiemodel ingezet. Het evaluatiemodel laat zien hoe onderzoekers hebben gekeken naar het beheer en onderhoud van de fysieke infrastructuur. Er is gekeken naar het beleid, de uitvoering, de resultaten en de rol van de raad. Het evaluatiemodel bevat tevens de normen die zijn gebruik om een oordeel te kunnen geven en aanbevelingen te doen.

Beleid (deelvraag 1)	Uitvoering en resultaten (deelvragen 2 en 3)
1. De gemeente heeft doelen en kaders vastgelegd in beleid ten aanzien van het beheer en onderhoud. Beleidsdoelen zijn evalueerbaar geformuleerd en de kaders zijn helder. 2. Het is helder wat onder achterstallig onderhoud wordt verstaan en hoe de gemeente waarborgt dat dit binnen (politiek-bestuurlijke) acceptabele grenzen blijft. 3. De gemeente heeft voldoende financiële middelen beschikbaar gesteld voor het beheer en onderhoud. Zowel voor klein onderhoud via de exploitatiebegroting als grootonderhoud en vervangingen via voorzieningen.	1. Het beleid voor beheer en onderhoud is vertaald naar meerjarige beheer- en onderhoudsplannen en budgetten. 2. Voor deze vertaling worden heldere methoden en maatstaven toegepast. Denk bijvoorbeeld aan: ▪ Risico-inventarisatie en -analyse; ▪ Gebruik van technische en visuele inspecties; ▪ Burgerschouwen: tevredenheid van inwoners over de kwaliteit van de openbare ruimte. 3. Het beheer en onderhoud wordt conform de beheer- en onderhoudsplannen uitgevoerd: de ambities en doelen zoals vastgelegd in het beleid worden gerealiseerd.
Rol van de raad (deelvraag 4)	
1. De gemeenteraad stelt het beleid en de (financiële) kaders ten aanzien van beheer en onderhoud vast. 2. De gemeenteraad ontvangt van het college informatie over de realisatie van het beleid en beheer- en onderhoudsplannen, alsmede de (financiële) risico's en beheersing daarvan. Hiermee wordt de gemeenteraad door het college in positie gebracht om zijn controlerende rol in te vullen.	

Conclusies

Met de onderstaande conclusies worden de twee centrale vragen beantwoord:

- 1 In hoeverre heeft de gemeente Katwijk adequaat beleid ontwikkeld en uitgevoerd voor het beheer en onderhoud van haar fysieke infrastructuur?
- 2 Hoe verantwoordt de gemeente zich hierover?

Algemeen beeld: de basis van de inrichting en uitvoering van de beleids- en beheercyclus is op orde. Verbeteringen zijn nog mogelijk als het gaat om concreter zicht op achterstallig onderhoud, waarborging van de kwaliteit op langere termijn en integraal werken.

Er is sprake van een adequate inrichting en uitvoering van een beleids-, beheer- en onderhoudscyclus. Het valt wel op dat de kwaliteit van de beleids- en beheerplannen bij wegen hoger is dan die van kunstwerken, damwanden en kademuuren. Uit de beheerplannen blijkt verder dat de wegen in voldoende tot goede staat zijn, het achterstallig onderhoud is binnen de door de gemeente gestelde normen. Met betrekking tot bruggen, damwanden en kademuuren is hier op basis van het beheerplan geen uitspraak over te doen. Daarin worden wel onderhoudscriteria genoemd maar geen normen gesteld. Er wordt dan meer in algemene termen gesteld dat de gemeente hier op orde is.

Aandachtspunten zijn:

- 1 Het beleid en de uitvoering zijn adequaat ontwikkeld maar de rol van de raad loopt hierbij achter. De verantwoording naar de raad geeft nog onvoldoende zicht op de staat van het onderhoud;
- 2 Het langere termijn en externe perspectief is nog onderbelicht;
- 3 Integraal werken zorgt qua uitvoering voor de nodige uitdagingen.

Zie verder de volgende drie deelconclusies die aansluiten op de voorgaande drie aandachtspunten.

Deelconclusie 1: het beleid en de uitvoering zijn adequaat ontwikkeld, de rol van de raad loopt hierbij achter.

Er is een overkoepelende visie op de openbare ruimte. Deze visie geeft richtinggevende doelen voor de openbare ruimte als geheel en concrete evalueerbare doelen voor de beeldkwaliteit per gebied.

Zo streeft de gemeente bijvoorbeeld voor de boulevard en het centrum naar een A-kwaliteit en voor de woongebieden naar een B-kwaliteit. Er is verder een heldere planning-systematiek waarmee de visie op de openbare ruimte wordt vertaald van lange termijn beleid naar middellange termijn beheerplannen en korte termijn bestedingsplannen voor de uitvoering. Er is een systematische aanpak om achterstallig onderhoud te voorkomen via inspectiecycli en risico-gestuurde prioritering. Er zijn heldere criteria waarop wordt gestuurd zoals veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid. Voor wegen zijn daartoe ook normen en evalueerbare streefwaarden gesteld.

Voor kunstwerken, damwanden en kademuuren ontbreken normen en evalueerbare streefwaarden. Die worden in het beleid of beheerplannen niet beschreven. De stand van zaken rondom achterstallig onderhoud is daardoor niet goed vast te stellen door de raad en het college, ook niet via de verantwoording met de producten uit de reguliere P&C-cyclus. Er worden ook geen tussenrapportages aan de raad aangeboden over de voortgang van beheer- en onderhoudsplannen. Het ontbreekt in de verantwoording aan:

- Mate waarin kwaliteitsniveaus zijn gerealiseerd en afwijkingen van normen;
- Ontwikkeling van werkvoorraad van beheer en onderhoud;
- Zicht op het verschil tussen begrote en werkelijke kosten en de financiering van dagelijks onderhoud en groot onderhoud.

Als laatste benaderen raadsleden het beheer en onderhoud ook meer als een 'technisch vraagstuk' in plaats van een vraagstuk waar politieke afwegingen tussen verschillende belangen gemaakt kunnen worden.

Deelconclusie 2: het langere termijn en externe perspectief is nog onderbelicht.

Met de ingestelde financiële voorzieningen voor wegen en kunstwerken kan de kwaliteit op langere termijn worden gehandhaafd. Dat is voor damwanden en kademuuren niet het geval.

Ook ontbreekt in alle gevallen een omgevingsanalyse: hoe ontwikkelt de gebruiksintensiteit zich van de fysieke infrastructuur door groei van de gemeente of ontwikkelingen in de regio? Wat is het effect op de beheer- en onderhoudskosten?

Deelconclusie 3: integraal werken zorgt qua uitvoering voor de nodige uitdagingen.

‘Werk met werk maken’ en inwonersparticipatie vraagt nog om verdere doorontwikkeling. Voor de uitvoering wil de gemeente dat inwoners en bedrijven betrokken worden bij groot onderhoud in hun woon- en werkomgeving en daarbij de werkzaamheden integraal oppakken. Dit laatste door zoveel als mogelijk zaken tegelijkertijd aan te pakken: ‘werk met werk maken’.

Dat laatste stelt de uitvoering nog wel voor een aantal uitdagingen:

- Integraal werken en inwonersparticipatie vraagt om intensieve samenwerking tussen verschillende gemeentelijke afdelingen en met inwoners en bedrijven. Dat vraagt tijd, capaciteit en een integrale informatiepositie.
- De systematiek van budgettering is nog niet afgestemd op een integrale aanpak en is nog verkokerd.
- Door het ‘werk met werk maken’ en inwonersparticipatie komen ook onvoorziene zaken naar boven, of zaken waar gaandeweg het inzicht ontstaat dat het slim is om die meteen mee te pakken. Daarvoor zijn veelal extra financiële middelen nodig. Er volgt dan een extra kredietaanvraag aan de raad, wat (onterecht) het beeld oproept dat er sprake is van een financiële overschrijding.

Samenvattend maken de complexiteit van afhankelijkheden de projecten complexer en zij duren langer. Het wordt dan moeilijker om investeringen binnen de planning te realiseren. Het gevolg is dat deze opschuiven en er een boeggolf van werk ontstaat. De realisatiekracht is vervolgens niet voldoende om deze boeggolf weg te werken. Het optimum tussen realisatiekracht, integraal werken en investeringsbudgetten en -planningen moet nog worden gevonden. Dat is nog een worstelpunt.

Aanbevelingen

De onderstaande aanbevelingen richten zich op aandachtspunten voor een mogelijk vervolgonderzoek van de rekenkamer. Tegelijkertijd zijn er verbeterpunten die zonder vervolgonderzoek direct door de raad kunnen worden opgepakt. Ook hier worden aanbevelingen voor gegeven. Zie deze als 'voor het oprapen'

Aanbeveling aan de rekenkamer: onderwerpen voor vervolgonderzoek

In lijn met de voorgaande conclusies doe we hieronder aanbevelingen voor onderwerpen waar vervolgonderzoek een bijdrage kan bieden aan de verdere doorontwikkeling van het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen.

- Zoek naar verklarende factoren waarom de kwaliteit van de beleids- en beheerplannen voor wegen hoger is dan die van kunstwerken, damwanden en kademuren. Dit met oog op 'leren van elkaar' en daarmee de kwaliteit van beleids- en beheerplannen over de hele linie op gelijk niveau te krijgen.
- Onderzoek de grip van de gemeente op grote onderhoudsprojecten waar 'werk met werk' wordt gemaakt. Dit met oog op het beheersen van de kosten en de planning om te voorkomen dat een boeggolf van investeringsopgaven ontstaat die met de beschikbare organisatiekracht niet is weg te werken.
- Onderzoek hoe omgevingsfactoren kunnen worden meegenomen in de ontwikkeling van beleids-, beheer- en onderhoudsplannen en daartoe benodigde financiële middelen. Denk aan autonome groei van de gemeente Katwijk via inbrei- en uitbreidingslocaties en aan ontwikkelingen in de regio en bij buurgemeenten.
- Onderzoek hoe de raad beter in positie kan komen om zijn controlerende rol in te kunnen vullen. Het gaat daarbij om controle op lange termijn doelen en controle op korte termijn doelen.

Aanbeveling aan de raad: voor het oprapen.

- Vraag het college om net zoals voor wegen ook normen en evalueerbare streefwaarden te formuleren voor kunstwerken, damwanden en kademuren. Het gaat daarbij om normen en streefwaarden rondom kwaliteitscriteria alsmede achterstallig onderhoud.
- Vraag het college - in aansluiting op de beleids-, beheer- en onderhoudscyclus - te rapporteren aan de raad in hoeverre kwaliteitsdoelen worden gerealiseerd. Dit aan de hand van vastgestelde normen en streefwaarden.
- Vraag het college de wenselijkheid te verkennen van de instelling van een financiële voorziening voor groot onderhoud van damwanden en kademuren, en hiertoe een voorstel te doen aan de raad.
- Vraag het college bij het voorleggen van beleidsstukken, plannen en rapportages altijd de stukken te starten met een helder overzicht of samenvatting waarin is aangegeven of er politieke vraagstukken spelen. Zo ja wat deze vraagstukken inhouden en welke politieke afwegingen aan de orde zijn. Met andere woorden draag zorg voor zichtbare politiek.

Dit deel 3 richt zich op de deelvragen van het onderzoek. Daarbij passen we direct de desbetreffende normen toe. De deelvragen worden achtereenvolgens beantwoord in de hierna volgende paragrafen 3.1 t/m 3.4. Elke paragraaf start eerst met een samenvatting (resumé) en een oordeel aan de hand van de normen. Dat laatste is herkenbaar aan de gekleurde vakjes rechtsboven. Na het resume volgt op de bladzijden daarna een verdere uitwerking van de deelvragen.

3.1 Deelvragen over het beleid

- 1 Wat is het beleid binnen de gemeente voor het beheer en onderhoud van de fysieke infrastructuur?
 - 1a Wat zijn de ambities en de doelen, wat wil de gemeente bereiken voor de samenleving met het beheer en onderhoud?
 - 1b Hoe wil de gemeente achterstallig onderhoud voorkomen?
 - 1c Welke financiële middelen zijn beschikbaar gesteld voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen?
 - 1d Hoe wordt gewaarborgd dat er in de toekomst voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor groot onderhoud en vervangingen?

3.2 Deelvragen over de uitvoering

- 2 Hoe is de uitvoering, toezicht en verantwoording georganiseerd?
 - 2a Op welke wijze worden beleidsplannen vertaald naar (meerjaren)-onderhoudsplannen?
 - 2b Hoe worden daarbij integraal alle beleidsdoelen meegenomen, zoals verduurzaming, klimaatadaptatie en inclusiviteit?
- 3 In welke mate worden de beleids- en uitvoeringsdoelen gerealiseerd?

3.3 Deelvragen over de rol van de raad

- 4 Hoe wordt de raad door het college in staat gesteld om zijn rol uit te oefenen?

3.4 Barrières en worstelpunten

- 5 Wat zijn eventuele barrières of worstelpunten om doelen te realiseren?

Legenda	Toelichting
	De huidige situatie ligt dicht bij de gewenste situatie. Er zijn niet of nauwelijks problemen. De problemen die zich voordoen zijn volledig beheersbaar en hanteerbaar gemaakt en leiden niet of nauwelijks tot ongewenste situaties.
	De huidige situatie is voldoende maar kan nog verder verbeteren. De impact en urgentie van de problematiek is beperkt en de situatie is in grote lijnen aanvaardbaar.
	De huidige situatie is matig tot onvoldoende. Een deel van de problematiek is beteugeld maar een belangrijk deel nog niet.

3.1 Het beleid

Deelvragen

- 1 Wat is het beleid binnen de gemeente voor beheer en onderhoud van de fysieke infrastructuur?
 - a. Wat zijn de ambities en de doelen, wat wil de gemeente bereiken voor de samenleving met het beheer en onderhoud?
 - b. Hoe wil de gemeente achterstallig onderhoud voorkomen?
 - c. Welke financiële middelen zijn beschikbaar gesteld voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen?
 - d. Hoe wordt gewaarborgd dat er in de toekomst voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor groot onderhoud en vervangingen?

Resumé

In de hierna volgende bladzijden worden de deelvragen 1a t/m 1d meer in detail beantwoord. Op deze bladzijde een korte samenvatting en een oordeel aan de hand van het normenkader uit het evaluatiemodel.

De gemeente heeft een planningsstelsel van beleid en uitvoering ontwikkeld en werkt daarbij volgens een vaste systematiek:

- Een overkoepelende en integrale visie op de openbare ruimte;
- Per kapitaalgoed (wegen, kunstwerken en oeverbescherming) een vertaling naar een beleidsplan met een planningshorizon voor een periode van tien jaar;
- Het beleidsplan wordt verder vertaald naar een beheerplan voor de komende vier jaar;
- Daaronder worden uitvoeringsplannen (bestedingsplan) uitgewerkt met een scope van een jaar en plannen op projectniveau die worden vertaald naar de investeringsagenda.

De raad stelt de visie op de openbare ruimte en de beleidsplannen vast. Het college doet dat voor de beheer- en uitvoeringsplannen. Aan de raad wordt gerapporteerd via de gemeentelijke P&C-producten.

Dit verkennend onderzoek richt zich op de visie op de openbare ruimte en beleids- en beheerplannen. Uitvoeringsplannen en projecten zijn niet meegenomen.

Toegepaste normen

- De gemeente heeft doelen en kaders vastgelegd in beleid ten aanzien van het beheer en onderhoud. Beleidsdoelen zijn evalueerbaar geformuleerd en de kaders zijn helder.
- Het is helder wat onder achterstallig onderhoud wordt verstaan en hoe de gemeente waarborgt dat dit binnen (politiek-bestuurlijke) acceptabele grenzen blijft.
- De gemeente heeft voldoende financiële middelen beschikbaar gesteld voor het beheer en onderhoud. Zowel voor klein onderhoud via de exploitatiebegroting als grootonderhoud en vervangingen via voorzieningen.

Met een visie op de openbare ruimte heeft de gemeente **richtinggevende maatschappelijke doelen** gesteld voor het beheer en onderhoud. Deze doelen zijn niet in evalueerbare termen geformuleerd, maar dienen vooral als inspiratie. In het beleid- en beheerplan voor wegen worden de **uitvoeringsdoelen** concreter en evalueerbaar geformuleerd aan de hand van kwaliteitscriteria en -normen. De beheerplannen voor kunstwerken en damwanden en kademuren bevatten wel criteria, maar normen of streefwaarden ontbreken.

Voor wegen is het helder wat onder achterstallig onderhoud wordt verstaan. De ambitie is om minimaal overal een B-kwaliteit te realiseren. Maximaal 15% van het areaal mag afwijken van het gewenste kwaliteitsniveau, dat is namelijk de 'reguliere' werkvoorraad voor onderhoud. Voor kunstwerken en damwanden is de term achterstallig onderhoud niet scherp gedefinieerd. De gemeente Katwijk hanteert een systematische en risico-gestuurde aanpak om achterstallig onderhoud te voorkomen. Deze bestaat uit een inspectiecyclus, registratie van resultaten uit inspecties in het beheersysteem, prioritering op basis van risico's, een meerjarenplanning en een voorziening voor groot onderhoud. Mogelijke prijsstijgingen en eventuele calamiteiten kunnen nog druk op het budget zetten, wat een potentieel risico vormt voor het ontstaan van achterstallig onderhoud.

Om te waarborgen dat op langere termijn voldoende financiële middelen voorhanden zijn heeft de gemeente voor wegen en voor kunstwerken een financiële voorziening ingesteld. Voor damwanden en kademuren specifiek is een dergelijk voorziening niet ingesteld.

Deelvragen

- 1a Wat zijn de ambities en de doelen, wat wil de gemeente bereiken voor de samenleving met het beheer en onderhoud?

Wettelijk kader

De gemeente heeft allereerst een wettelijke verplichting kapitaalgoederen goed te onderhouden en de financiën daartoe op orde te hebben. Relevante wet- en regelgeving is opgenomen in de beheerplannen.

Overkoepelend beleid voor beheer en onderhoud

Visie Openbare Ruimte: de Katwijkse Stijl

De Katwijkse Stijl is een actualisatie in 2021 van de Visie Openbare Ruimte Katwijk (VORK). De VORK was tot 2021 vooral een kader voor de sturing op kwaliteitsniveaus van de openbare ruimte en daaraan gekoppelde beheerplannen. De Katwijkse Stijl geeft veel meer een integrale visie op de openbare ruimte en is sturend voor allerlei beleids- en beheerplannen zoals rondom wegen, groen, bewegen en sporten, verduurzaming et cetera. Het is daarmee een beleidskader voor ontwerp, inrichting, beheer en onderhoud van de gehele fysieke leefomgeving. Het bevat vooral richtinggevende maatschappelijke doelen. Die zijn niet in evalueerbare termen geformuleerd, maar dienen vooral ter inspiratie. Het algemene maatschappelijke doel is om met beheer en onderhoud een veilige, gezonde, inclusieve en duurzame leefomgeving te realiseren. Dit door:

- Een kwalitatieve en toegankelijke openbare ruimte te realiseren en te behouden: uitnodigend, veilig en inclusief voor iedereen;
- Duurzaamheid en klimaatadaptatie: vergroening, vermindering van verharding, hergebruik van materialen en een waterrobuuste inrichting;
- Versterking van identiteit van en samenhang tussen de dorpskernen door herkenbare inrichting, eenduidige materiaalgebruik en respect voor historische structuren;
- Zorg te dragen voor een gezonde leefomgeving: ruimte voor bewegen, spelen en ontmoeten.

Naast de richtinggevende maatschappelijke doelen worden ook uitvoeringsdoelen geformuleerd. Deze zijn grotendeels evalueerbaar geformuleerd.

Evalueerbaar uitvoeringsdoel

Kwaliteitssturing via onderhoudsniveaus die zijn vastgesteld door de raad. De kwaliteitsdoelen zijn in evalueerbare termen geformuleerd. Er zijn namelijk zogeheten structuurelementen met elk een eigen kwaliteits-ambitie: Boulevard & centrum: A-kwaliteit (hoog), Wijkcentra: B-kwaliteit (basis), Hoofdstructuren: B-kwaliteit, Woongebieden: B-kwaliteit, Toeristisch en recreatief: B-kwaliteit en Bedrijventerreinen: B-kwaliteit.

Een aantal uitvoeringsdoelen gaat over de **wijze waarop de gemeente wil werken** en de instrumenten die daarbij worden ingezet, te weten:

- Participatie: bewoners en ondernemers worden structureel betrokken bij inrichting en beheer, zodat wensen en behoeften kunnen worden meegenomen.
- Integraal werken tussen beleidsvelden en maatschappelijke partners. Er is samenhang tussen de verschillende beleidsvelden wegen, groen, spelen en mobiliteit. Beheer- en onderhoudsopgaven worden dan ook gecombineerd;
- Beheerbewust ontwerpen: inrichting en materialen worden gekozen op basis van levensduur en onderhoudsgemak. In elk project wordt een beheertoets en een uitvoeringskostenraming gemaakt, zodat toekomstige lasten inzichtelijk zijn;
- Instrumenten: er wordt gewerkt met de LIOR-systematiek, waarin technische eisen en kwaliteitscriteria zijn vastgelegd voor uitvoering en onderhoud.

LIOR staat voor Leidraad Inrichting Openbare Ruimte en is een document met technische en functionele eisen voor de inrichting, het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte, zoals straten, pleinen en parken. Het is bedoeld om kwaliteit, uniformiteit en duurzaamheid te waarborgen voor zowel de gemeente als externe partijen die projecten uitvoeren.

Coalitieakkoord 2022-2026

Het coalitieakkoord 2022-2026 bevat bestuurlijke accenten met betrekking tot onderhoud en beheer van de fysieke infrastructuur. Het college geeft aan dat Katwijk een groeigemeente is. Dat betekent dat voorzieningen (wegen, groen en riolering) vooruitlopend op woningbouw moeten worden aangelegd en onderhouden. Dit vraagt om voorfinanciering en zorgvuldig financieel beheer. Daarnaast geeft het college aan dat de regionale samenwerking in Holland-Rijnland verband zal worden versterkt voor afstemming over infrastructuur, mobiliteit en verstedelijking. Als laatste wil het college de rol van wijkraden evalueren om de inbreng van inwoners bij beheer en onderhoud te versterken.

In het coalitieakkoord legt het college de nadruk op een aantal maatschappelijke doelen. Daarbij zijn leefbaarheid en bereikbaarheid leidende principes. In het bijzonder worden doelen gesteld ten aanzien van:

- Groen en biodiversiteit: jaarlijks € 100.000 extra investering en optimalisatie van het maaibeeld;
- Klimaatadaptatie: verhoging van de rioolheffing met € 1 per inwoner om te investeren in waterbeheer;
- Duurzame mobiliteit: prioriteit voor fiets, OV en laadinfra en parkeerregulering als middel om woningbouw en doorstroming te ondersteunen;
- Energietransitie: beheer wordt gekoppeld aan energiebesparing en isolatie, gericht op vermindering van energiearmoede.

Doelen op verschillende deelterreinen

In het voorgaande zijn overkoepelende doelen voor alle kapitaalgoederen in de openbare ruimte besproken. Onder deze overkoepelende doelen liggen de doelen voor verschillende kapitaalgoederen in het bijzonder. In het kader van de reikwijdte van de voorliggende verkenning gaan we hier dieper op in ten aanzien van wegen, kunstwerken en oevers/water hoofdstructuur.

Wegenbeleidsplan 2018-2027

Het beleid voor wegen is vastgelegd in het **Wegenbeleidsplan 2018-2027**, dat op 22 november 2018 door de raad is vastgesteld. Het wegenbeleidsplan sluit aan bij verschillende overkoepelende gemeentelijke visie- en beleidstukken zoals het Coalitieakkoord 2018-2022 “Samen voor het Katwijk van morgen”, de Visie Openbare Ruimte Katwijk (VORK) en de Omgevingsvisie Katwijk. Deze laatste bevat doelen over een energieneutraal en klimaatbestendig Katwijk, de verduurzaming van het bestaand stedelijk gebied en duurzame en veilige mobiliteit. Daarnaast sluit het aan op het Integraal Verkeers- en vervoersplan (IVVP). Dit plan beschrijft namelijk hoe nieuwbouwprojecten en ontwikkelingen van invloed zijn op de verkeerssituatie, en daarmee op het gebruik van wegen.

In het wegenbeleidsplan worden doelen gesteld ten aanzien van de kwaliteit van wegen:

- De ondergrens is veilige wegen op minimaal B-kwaliteitsniveau. Voor Boulevard centrum, wijkcentra en de hoofdstructuur ligt dit hoger op A+ of A niveau. Van achterstallig onderhoud is er sprake als meer dan 15% van het areaal onder deze normen liggen. Dat is namelijk de omvang die als reguliere werkvoorraad voor onderhoud wordt gehanteerd. Achterstallig onderhoud moet worden voorkomen met preventief onderhoud door systematisch inspecties en tijdige uitvoering van groot onderhoud. Hiermee moet het B-kwaliteitsniveau worden gehandhaafd om worden voorkomen dat wegen verslechteren naar C- of D-kwaliteit.
- Er is bijzondere aandacht voor duurzaamheid: klimaatadaptatie en de energietransitie.

Daarnaast wordt ook in dit beleidsplan de werkwijze zoals geformuleerd in de Visie op de Openbare Ruimte bevestigd. Uitgangspunten voor de werkwijze zijn een integrale aanpak en participatie van bewoners. Voor participatie wordt rekening gehouden met 20% extra kosten: kosten voor overleg en maatwerk om in te spelen op lokale wensen. Het regulier onderhoud wordt gefinancierd uit de jaarlijkse exploitatiebegroting, groot onderhoud vanuit de voorziening voor groot onderhoud, en voor vervangingen wordt een apart budget gevraagd via het investeringsplan. In totaal is er ruim € 2 mln. per jaar nodig om de wegen op het gewenste kwaliteitsniveau van de Visie op de Openbare Ruimte te houden. Het beleidsplan geeft echter een groot tekort aan van € 1,1 mln. per jaar voor onderhoud. De raad koos daartoe voor scenario 1, met een groeimodel om op termijn toe te groeien naar ruim € 2 mln. per jaar.

Beheerplan civiele kunstwerken

Onderdeel van de fysieke infrastructuur zijn civiele kunstwerken: civiele bouwwerken in de verkeersinfrastructuur en waterwerken, zoals bruggen, viaducten, tunnels en duikers. Er is geen document aan onderzoekers verstrekt waarin het beleid voor het beheer en onderhoud van civiele kunstwerken is vastgelegd.

Wel beschikt Katwijk over een beheerplan civiele kunstwerken: **Beheerplan civiele kunstwerken 2025-2034**. Het bevat op hoofdlijnen een aantal beleidsdoelen zoals:

- Prioriteitsstelling: veiligheid staat voorop;
- Afwegingskader: vier criteria zijn belangrijk voor prioriteitstelling rondom onderhoud, namelijk veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid.

Het beheerplan voor civiele kunstwerken bevat substantieel minder informatie dan het beleids- en beheerplan voor wegen. Het bevat geen informatie over:

- Een visie op de betekenis van kunstwerken voor de bereikbaarheid, economie, leefbaarheid van de gemeente of andere belangrijke maatschappelijke thema's;
- De daadwerkelijke stand van zaken rondom de vier criteria van het afwegingskader;
- De normen en streefwaarden per criteria.

Beheerplan damwanden en kademuren

Een ander onderdeel van de fysieke infrastructuur is oeverbescherming zoals de damwanden en kademuren. Er is geen document aan onderzoekers verstrekt waarin het beleid voor het beheer en onderhoud van damwanden en kademuren is vastgelegd.

Wel beschikt Katwijk over een beheerplan oeverbeschermingen: **Beheerplan damwanden en kademuren 2025-2034**. Het beheerplan bevat net zoals het Beheerplan civiele kunstwerken substantieel minder informatie dan het beleids- en beheerplan voor wegen. Het bevat op hoofdlijnen een aantal beleidsdoelen zoals:

- De gemeente wil vijf risicogebieden beheersen, wat in feite de criteria zijn voor het onderhoud: lichamelijk letsel, belemmering doorstroming, waterkwaliteit, constructie landzijde en functieverlies;
- Aandacht voor duurzaamheid en circulariteit: het document benoemt dat kunststofdamwanden worden toegepast. De laatste jaren is er ook ontwikkeling in circulaire materialen, zoals damwanden van gerecyclede automaterialen.

Het beheerplan bevat geen informatie over:

- Een visie op de betekenis van damwanden en kademuren voor belangrijke maatschappelijke thema's;
- De daadwerkelijke stand van zaken rondom de vijf risicogebieden;
- De normen en streefwaarden per risicogebied.

Deelvraag

1b Hoe wil de gemeente achterstallig onderhoud voorkomen?

Achterstallig onderhoud

Zowel voor wegen, kunstwerken en oeverbescherming bestaat een systematiek om achterstallig onderhoud te voorkomen. Op hoofdlijnen is deze systematiek voor alle drie de typen kapitaalgoederen hetzelfde. We vatten deze hieronder samen op basis van bestudering van de beleids- en beheerplannen:

- Systematische inspectiecyclus: de gemeente voert elk drie jaar een inspectie uit om de toestand te inventariseren, meldingen van inwoners worden geanalyseerd en er worden burgerschouwen gehouden. Dit zorgt voor tijdige signalering van de onderhoudsbehoefte;
- Digitaal beheersysteem: de gemeente gebruikt een beheersysteem waarin inspectiegegevens, rapporten en foto's worden verwerkt. Dit systeem wordt door de ambtelijke organisatie bijgehouden en geeft een indruk van de huidige toestand van het areaal en de benodigde onderhoud en vervangings-werkzaamheden. Hiermee houdt de gemeente overzicht over wat wanneer onderhouden moet worden;
- Risico-gestuurde prioritering: per object en schadebeeld worden risico's gekoppeld aan criteria: denk aan veiligheid en functionaliteit. Aan de hand van de ernst van deze risico's wordt de prioriteit voor onderhoud bepaald. Dit voorkomt dat urgente situaties blijven liggen;
- Meerjaren onderhoudsplanung: het beheerplan bevat een meerjaren-overzicht, waarin per object de geplande werkzaamheden en kosten voor de komende tien jaar zijn uitgewerkt. Door werkzaamheden vooruit te plannen en te spreiden, wordt voorkomen dat onderhoud zich opstapelt.

In het Wegenbeleidsplan 2018-2027 werd aangegeven dat de ombuigings-opgave van de afgelopen jaren (van vóór 2018) gevolgen heeft gehad voor het wegenonderhoud:

"De ombuigingsopgave waar de gemeente Katwijk de afgelopen jaren voor heeft gestaan heeft gevolgen gehad voor de wijze waarop onderhoud aan wegen is uitgevoerd. Het is lange tijd mogelijk geweest om met beperkte onderhouds-maatregelen de wegen op het gewenste niveau te houden. Dit heeft tot gevolg dat in toenemende mate het onderhoud zich heeft opgehoopt. In plaats van het uitsmeren van kleinere onderhouds-werkzaamheden over een langere periode, geldt dat nu bij het aanpakken van werkzaamheden een grote klap gemaakt moet worden."

(Bron: Wegenbeleidsplan 2018-2027, p. 19)

Uit gesprekken in het kader van dit onderzoek, en bestudering van het actuele beheerplan, blijkt dat er inmiddels een inhaalslag heeft plaatsgevonden.

Deelvragen

- 1c Welke financiële middelen zijn beschikbaar gesteld voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen?
- 1d Hoe wordt gewaarborgd dat er in de toekomst voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor groot onderhoud en vervangingen?

Typering van onderhoud en financiering

Het beheer van de kapitaalgoederen kent twee soorten activiteiten: dagelijks onderhoud en groot onderhoud. Door verschil in karakter en omvang van de activiteiten tussen dagelijks en groot onderhoud is de gewenste wijze van dekking van de daaraan verbonden kosten als volgt:

- De budgetten voor dagelijks onderhoud worden rechtstreeks uit de jaarlijkse exploitatie gedekt;
- Om te waarborgen dat op langere termijn voldoende financiële middelen voorhanden zijn, heeft de gemeente voor wegen en kunstwerken een financiële voorziening ingesteld. Voor damwanden en kademuren specifiek is een dergelijk voorziening niet ingesteld;
- Minimaal eens in de vier jaar worden de beheerplannen en de financiële vertaling op basis van inspecties herzien, daarmee kan ook de storting in de voorzieningen wijzigen;
- Investerings worden voor een krediet voorgelegd aan de raad. Na goedkeuring door de raad worden deze opgenomen in de investerings-agenda als onderdeel van de gemeentelijke begroting;
- Volgens de financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet worden investeringen voor vervanging (of functionele aanpassing) die groter zijn dan € 50.000 geactiveerd en afgeschreven.

Wegen

Exploitatielasten

Taakveld 2.1 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Dagelijks onderhoud	315	295	295	295	295
Schoonhouden	819	833	827	827	827
Storting voorziening groot onderhoud	1.310	1.310	1.310	1.310	1.310
Totaal	2.444	2.438	2.432	2.432	2.432

Voorziening Onderhoud wegen

Voorziening (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo per 1-1	1.906	1.217	527	644	761
Storting in de voorziening	1.310	1.310	1.310	1.310	1.310
Groot onderhoud	-2.000	-2.000	-1.193	-1.193	-1.593
Saldo per 31-12	1.217	527	644	761	479

Bruggen

Exploitatielasten

Taakveld 2.1 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Dagelijks onderhoud	118	118	118	118	118
Dotatie voorziening	233	233	233	233	233
Totaal	351	351	351	351	351

Voorziening Onderhoud bruggen

Voorziening (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo per 1-1	142	219	128	131	132
Storting in de voorziening	233	233	233	233	233
Groot onderhoud	-156	-323	-230	-232	-227
Saldo per 31-12	219	128	131	132	138

3.2 De uitvoering

Deelvragen

- 2 Hoe is de uitvoering, toezicht en verantwoording georganiseerd?
- 2a Op welke wijze worden beleidsplannen vertaald naar (meerjaren)-onderhoudsplannen?
- 2b Hoe worden daarbij integraal alle beleidsdoelen meegenomen, zoals verduurzaming, klimaatadaptatie en inclusiviteit?
- 3 In welke mate worden de beleids- en uitvoeringsdoelen gerealiseerd?

Resumé

In de hierna volgende bladzijden worden de deelvragen 2a, 2b en 3 meer in detail beantwoord. Op deze bladzijde wordt een korte samenvatting gegeven en een oordeel gevormd aan de hand van het normenkader uit het evaluatiemodel.

Voor wegen is er sprake van een heldere vertaling van het wegenbeleidsplan naar een beheerplan. De doelen zoals kwaliteitsnormen komen helder terug in het beheerplan. Dat is voor kunstwerken en damwanden en kademuren nog niet het geval. De kwaliteit van deze laatste twee beheerplannen is beduidend lager dan die van het wegenbeheerplan.

Er worden voor zowel wegen als kunstwerken, damwanden en kademuren heldere methoden en maatstaven gebruikt. Er is sprake van een eenduidige cyclus van inspecties die als input dienen voor de beheerplannen, alsmede meldingen van inwoners en eventuele burgerschouwen.

Voor dit onderzoek zijn geen tussenrapportages ontvangen die zicht geven op de realisatie van de beheerplannen. Wel zijn de jaarstukken bestudeerd. Deze geven op hoofdlijnen een beeld, maar dat beeld is niet scherp genoeg om een uitspraak te doen over de mate waarin alle doelen uit de beleids- en beheerplannen worden gerealiseerd. Dat laatste wordt wel helder in het beleids- en het beheerplan rondom wegen. Omdat deze een scope van respectievelijk tien en vier jaar hebben is de data niet actueel, het is een momentopname die als start dient om deze meerjarige plannen op te stellen. Uit die momentopnames valt wel op te maken dat de doelen worden gerealiseerd.

Toegepaste normen

- Het beleid voor beheer en onderhoud is vertaald naar meerjarige beheer- en onderhoudsplannen en budgetten.
- Voor deze vertaling worden heldere methoden en maatstaven toegepast. Denk bijvoorbeeld aan risicoinventarisatie en -analyse, gebruik van technische en visuele inspecties, burgerschouwen.
- Het beheer en onderhoud wordt conform de beheer- en onderhoudsplannen uitgevoerd: de ambities en doelen zoals vastgelegd in het beleid worden gerealiseerd.

Deelvragen

- 2 Hoe is de uitvoering, toezicht en verantwoording georganiseerd?
- 2a Op welke wijze worden beleidsplannen vertaald naar (meerjaren)-onderhoudsplannen?
- 2b Hoe worden daarbij integraal alle beleidsdoelen meegenomen, zoals verduurzaming, klimaatadaptatie en inclusiviteit?
- 3 In welke mate worden de beleids- en uitvoeringsdoelen gerealiseerd?

Organisatie en werkwijze

Het cluster **Planmatig beheer** bestaat uit ongeveer zestig medewerkers, verdeeld over drie teams: 1) vastgoed en sportvelden, 2) beheer van de openbare ruimte (met onder meer wegbeheerders en rioolbeheerders) en 3) een realisatieteam dat de projectmatige opgaven uitvoert. Een interne ambtelijke adviescommissie toetst projecten vooraf op uitvoerbaarheid, participatie en kwaliteit (bron: VORK). De gemeente werkt volgens een vaste P&C-systematiek:

- Een beleidsplan met een planningshorizon voor een periode van tien jaar;
- Het beleidsplan wordt vertaald naar een beheerplan voor de komende vier jaar;
- Daaronder worden uitvoeringsplannen uitgewerkt met een scope van een jaar en plannen op projectniveau die worden vertaald naar de investeringsagenda.

Omdat het voorliggende onderzoek een verkenning betreft heeft het zich gericht op de beleids- en beheerplannen. De meer gedetailleerde uitvoeringsplannen en projecten zijn niet onderzocht.

Input voor het beheerplan is de informatie uit de inspectiecycli, meldingen van inwoners en bedrijven en eventuele burgerschouwen. Op basis hiervan kan er worden geprioriteerd en kan het groot onderhoud, naast het reguliere dagelijks onderhoud, meerjarig worden gepland. Samen met de investeringsagenda voor nieuwe investeringen is er daarmee een compleet meerjarig beeld. Een intern ambtelijk adviescommissie toetst projecten vooraf op uitvoerbaarheid, participatie en kwaliteit (bron: VORK).

Werk met werk maken

Werk met werk maken is een belangrijk uitgangspunt in de organisatie en werkwijze voor beheer en onderhoud.

Het betekent bijvoorbeeld dat tijdens groot onderhoud aan een weg in een straat of wijk direct wordt gekeken welke opgaven tegelijkertijd met dat groot onderhoud kunnen worden opgepakt, waaronder opgaven voor klimaat-adaptatie, verduurzaming, inclusie maar ook wensen en behoeften van inwoners (inwonersparticipatie). Binnen de gemeente wordt dit multidisciplinair opgepakt. Er is een breed draagvlak (raad, college en ambtelijke organisatie) om dat zo te doen. Daarbij zijn er wel nog de nodige uitdagingen, zie verder deelvraag 5.

Rapportage

De rapportage aan de raad verloopt via de reguliere Planning & Control-cyclus, inclusief de voorjaars- en najaarsrapportages. Daarnaast is er een kwartaal-overleg, waarin het cluster samen met de programma's en opgaves de stand van zaken bespreekt met de directie en waar nodig met de wethouder. In dit overleg wordt gekeken naar de uitputting van de beschikbare kredieten en of projecten nog binnen de randvoorwaarden van de opdracht blijven. Waar dit niet het geval is, wordt teruggegaan naar de raad via de P&C-cyclus of, indien nodig, met een apart voorstel aan de raad. Vanuit het cluster planmatig beheer worden nog geen formele tussenrapportages direct aan de raad aangeboden. Tussentijdse kwaliteitsrapportages worden besproken binnen het cluster en op hoofdlijnen met de directie en wethouder, maar deze worden niet structureel aan de raad voorgelegd. (Bron: interview)

Beheerdata

Juiste, volledige en actuele data zijn essentieel voor het maken van beheer- en uitvoeringsplannen. Uit het beheerplan voor wegen 2024-2027 blijkt dat de kwaliteit van de data nagenoeg op orde is. Er was een kleine achterstand met betrekking tot areaaluitbreiding en enkele reconstructiewerken. Deze achterstand is inmiddels weggewerkt.

Stand van zaken lopende onderhoudsplannen

Voor dit onderzoek zijn geen tussenrapportages ontvangen die actueel zicht geven op de realisatie van de beheerplannen. Wel geven de jaarstukken op hoofdlijnen een beeld maar dat beeld is niet scherp genoeg om een uitspraak te doen over de mate waarin beleids- en uitvoeringsdoelen worden gerealiseerd. Dat beeld is wel scherper in het beleids- en het beheerplan rondom wegen. Deze plannen hebben een scope van respectievelijk tien en vier jaar. In die plannen wordt de stand van zaken beschreven van dat moment. Het is dus een momentopname, als vertrekpunt om de meerjarige plannen op te stellen. Hieruit valt op te maken dat de doelen worden gerealiseerd.

3.3 De rol van de raad

Deelvragen

4 Hoe wordt de raad door het college in staat gesteld om zijn rol uit te oefenen?

Kaderstelling

De gemeente werkt volgens een vaste P&C-systematiek:

- Een overkoepelende en integrale visie op de openbare ruimte;
- Per kapitaalgoed (wegen, kunstwerken en oeverbescherming) een vertaling naar een beleidsplan met een planningshorizon voor een periode van tien jaar;
- Het beleidsplan wordt verder vertaald naar een beheerplan voor de komende vier jaar;
- Daaronder worden uitvoeringsplannen (bestedingsplan) uitgewerkt met een scope van een jaar en plannen op projectniveau die worden vertaald naar de investeringsagenda.

De raad beschikt over verschillende instrumenten om kaders te stellen. Zo stelt de raad de visie op de openbare ruimte en de beleidsplannen vast. Het college doet dat voor de beheer- en uitvoeringsplannen. Investerings (vervangings- en uitbreidingsinvesterings) worden aan de raad ter goedkeuring voorgelegd voor het beschikbaar stellen van een investeringskrediet. Verder heeft de raad in juli 2020 een voorziening ingesteld voor groot onderhoud van wegen en een voor groot onderhoud van kunstwerken. Voor damwanden en kademuurs is geen voorziening ingesteld.

Controle

Aan de raad wordt gerapporteerd via de gemeentelijke P&C-producten. Zo bevat de programmabegroting en het jaarstuk een paragraaf kapitaalgoederen waarin onder andere verhardingen en kunstwerken een aparte plek hebben. Oeverbescherming (kades en damwanden) worden gepresenteerd onder het onderdeel IWKP-Water. In het jaarstuk wordt teruggeblikt op behaalde resultaten van het afgelopen jaar. Een scherpe verbinding met beleidsdoelen (aansluiting op het beleidsplan) en financiële kaders wordt daarbij niet gemaakt. Bijvoorbeeld in welke mate de afgesproken kwaliteitsniveau's zijn gerealiseerd, wat afwijkingen van de normen zijn en hoe de werkvoorraad zich ontwikkelde. De kosten voor dagelijks en groot onderhoud en storting in de voorzieningen zijn inzichtelijk, maar in hoeverre dat overeenkomt met de begrote kosten niet.

Toegepaste normen

- De raad stelt het beleid en de (financiële) kaders vast.
- De raad ontvangt van het college informatie over de realisatie van het beleid en beheer en onderhoudsplannen alsmede de (financiële) risico's en de beheersing daarvan. Hiermee wordt de raad door het college in positie gebracht om zijn controlerende rol in te vullen.

3.4 Barrières en worstelpunten

Deelvragen

5 Wat zijn nog eventuele barrières of worstelpunten voor de uitvoering?

Uit gesprekken met een afvaardiging van de raad, de portefeuillehouder en ambtelijk sleutelpersonen blijkt een eenduidig beeld over wat nog barrières of worstelpunten zijn voor de realisatie van doelen. We vatten deze hieronder samen. Hier worden geen normen toegepast. De genoemde barrières en worstelpunten zijn divers en kunnen onderdeel worden van een vervolgonderzoek van de rekenkamer. In dat geval zal hiertoe een passend normenkader worden gekozen.

Integraal werken (werk met werk maken)

De gemeente pakt zaken in samenhang op. Dat is een doeltreffende en doelmatige werkwijze. Daarbij worden verschillende aandachtspunten genoemd:

- Integraal werken vraagt om flexibiliteit van budgettering. Een project moet in samenwerking tussen verschillende beleids- en vakafdelingen worden vormgegeven. De systematiek van budgettering is daar echter niet op afgestemd (is nog verkokerd);
- Door het 'werk met werk maken' komen onvoorziene zaken naar boven, of zaken waar gaandeweg het inzicht ontstaat dat het slim is om die meteen mee te pakken. Daarvoor zijn veelal extra financiële middelen nodig. Er volgt dan een extra kredietaanvraag aan de raad, wat (onterecht) het beeld oproept dat er sprake is van een financiële overschrijding;
- Een integrale aanpak brengt met zich mee dat er veel onderlinge afhankelijkheden ontstaan. Dit door samenhang tussen verschillende maatschappelijke opgaven en daarmee ook samenwerking met verschillende partijen. Het maakt het complexer, projecten duren langer en het wordt moeilijker om investeringen binnen de planning te realiseren. Het gevolg is dat deze opschuiven en er een boeggolf van werk ontstaat. De realisatiekracht is vervolgens niet voldoende om deze boeggolf weg te werken. Hoe het optimum tussen realisatiekracht, integraal werken en investeringsbudgetten en -planningen te vinden is nog een worstelpunt;
- Integraal werken vraagt veel van het in samenhang brengen van data. Dat is nog veel handwerk en dat is ook een risico als mensen vertrekken. Goede overdracht van kennis en informatie is dan namelijk essentieel.

Inwonersparticipatie

Inwonersparticipatie brengt met zich mee dat inwoners invloed kunnen uitoefenen. Dat moet niet alleen leiden tot 'goed luisteren' maar ook tot daadwerkelijk inspelen op behoeften en wensen van inwoners. Het is echter vooraf niet altijd helder waar inwoners wel of geen invloed op kunnen uitoefenen en of daartoe voldoende financiële ruimte is. De vraag is ook of dat vooraf precies helder is te maken en hoe daar lokaal maatwerk in aan te brengen.

Waarborging van de kwaliteit van infrastructuur op langere termijn

De verkeersintensiteit, en daarmee de belasting en slijtage van de infrastructuur, neemt toe. Dit door groei van de gemeente, vooral door het benutten van inbreilocaties. Het budget voor beheer en onderhoud groeit echter niet voldoende evenredig mee. Er zijn zorgen of dit op langere termijn houdbaar is. Daarbij speelt ook dat de verkeersintensiteit ook mede afhankelijk is van mobiliteitsontwikkelingen in de regio en bij buurgemeenten. In het huidige beleidsplan van het beheer en onderhoud van wegen wordt daar verder geen aansluiting op gemaakt.

De rol van de raad

De raad stelt het beleidskader vast en de controlerende rol verloopt via de reguliere P&C-cyclus. Verder stelt de raad via de programmabegroting de investeringsagenda vast. Uit het gesprek met de raadsleden valt het volgende op:

- De gesproken raadsleden ervaren het beheer en onderhoud min of meer als een technisch vraagstuk. Uit de stukken blinken voor de raad namelijk wezenlijke politieke vraagstukken niet duidelijk op: welke keuzes zijn mogelijk en welke belangen moeten worden afgewogen? Raadsleden moeten dit zelf uit de stukken destilleren en dat vraagt veel tijd.
- Het is niet voor alle raadsleden helder hoe beheer en onderhoud precies wordt gefinancierd. Met name het onderscheid van financieringsinstrumenten tussen dagelijks regulier onderhoud, planmatig groot onderhoud en nieuwe investeringen is niet voor alle raadsleden helder.
- Ook de raadsleden zien dat met het 'werk met werk maken' de raad regelmatig wordt gevraagd om extra financiële middelen ter beschikking te stellen. De raad staat dan meestal voor voldongen keuzes.

Totaalbeeld

Deze factsheet biedt een overzicht van de omvang van het areaal: verhardingen, civiele kunstwerken en oeverbescherming. Per categorie wordt de totale omvang weergegeven, evenals een uitsplitsing per type. De gemeente Katwijk beheert dit areaal systematisch met regelmatige inspecties, digitale registratie en een meerjarenplanning om veiligheid en functionaliteit te waarborgen. Een nadere toelichting op de gepresenteerde gegevens en de gehanteerde definities vindt u op de volgende pagina's.

VERHARDINGEN

2,5+
MIJOEN M2

Openbare wegen, fietspaden, trottoirs en andere verhardingen waar de gemeente onderhoudsplichtig is

CIVIELE KUNSTWERKEN

224
OBJECTEN

Bruggen, tunnels, steigers en onderdoorgangen verspreid over de gemeente

OEVERBESCHERMING

8+ km

Beschoeiingen langs watergangen die oevers beschermen en water geleiden

Verdeling per type

Verhardingen

Elementenverharding 78%

1.981.497 m2 – tegels, klinkers, betonstraatstenen

Asfaltverharding 21%

524.253 m2 - dichte en geluidsreducerende deklagen

Cementbeton 1%

29.949 m2

Onverhard 0%

2.377 m²

Civiele Kunstwerken

Stalen brug	100
Betonnen brug	41
Houten brug	37
Steiger	12
Tunnel / Duikerbrug	10
Beweegbare brug	3
Overig	21

Oeverbescherming (8.839 m)

Damwand (hardhout) 3.560 m

Kademuur (metselwerk) 2.134 m

Kademuur (staal) 1.100 m

Kademuur (kunststof) 958 m

Keermuur (schanskorven) 900 m

Stuw-/visplateau 187 m

Beheer en Onderhoud

Regelmatige inspectie

Elke 3 jaar worden alle kunstwerken en oeverbeschermingen geïnspecteerd door een inspectiebureau.

Digitaal Beheersysteem

Alle gegevens worden bijgehouden in het system I-asset. Zo weet de gemeente precies wat waar nodig is.

Meerjarenplanning

Onderhoud wordt jaren vooruit gepland op basis van prioriteit en risico's.

Areaal verhardingen

Situatie in 2017

De gemeente heeft op het moment van vaststelling van het wegenbeleidsplan 2018-2027 in 2017 ruim 2,4 mln. m² verhardingen.

- In 2017 was het aantal m² verhardingen per woning 92 m². Dat is laag in vergelijking met 132 m² gemiddeld in vergelijkbare gemeenten;
- De tabel rechts geeft de verdeling weer van het areaal naar type verharding in 2017. Het grootste deel (bijna driekwart) maakt deel uit van woonwijken. Boulevard centrum en toeristische gebieden zijn relatief klein van omvang (2% van het areaal);
- De ambitie is om minimaal overal een B-kwaliteit te realiseren. Maximaal 15% van het areaal mag afwijken van het gewenste kwaliteitsniveau, dat is namelijk de 'reguliere' werkvoorraad voor onderhoud. Dit lukt in 2017 voor nagenoeg alle verharding. Uitzondering is cementbeton, daar is 30% sprake van C tot D-kwaliteit;
- Ingezoomd op de kwaliteit van gebieden scoren de bedrijventerreinen en wijkcentra in 2017 het laagst in relatie tot het gewenste kwaliteitsniveau. Van de bedrijventerreinen heeft circa 20% heeft een lagere kwaliteit dan het gewenste B-niveau. Van de wijkcentra heeft circa 18% een lagere kwaliteit dan het gewenste A-niveau. De werkvoorraad is daar dan ook hoger dan de gewenste omvang van 15%.

Situatie in 2022

Bij vaststelling van het wegenbeheerplan 2024-2027 is het areaal 2.5 mln. m², een stijging van 5% ten opzichte van 2017.

- 84% van het areaal is van hoge en basiskwaliteit. Daarmee wordt de norm van 15% werkvoorraad nagenoeg gerealiseerd. Dat wordt ook bevestigd in gesprekken in het kader van dit onderzoek;
- Het wegenbeheerplan laat verder geen uitsplitsing zien in verschillende gebieden, zoals dat in 2017 wel is gedaan.

Stand van zaken gemeente Katwijk in 2017

A+	Zeet goed	• Boulevard centrum: 95% voldoet aan de norm. • Wijkcentra: 80% voldoet aan de norm. • Hoofdstructuur: 88% voldoet aan de norm.
B	Voldoende	• Wonen: 82% voldoet aan de norm. • Toeristisch: 95% voldoet aan de norm. • Bedrijventerreinen: 80% voldoet aan de norm.
C	Matig	• C en D niveau is ongewenst en komt voor bij: Boulevard centrum (2%), Wijkcentra (18%), Hoofdstructuur (8%), Wonen (18%), Toeristisch(4%) en Bedrijventerreinen (20%)
D	Slecht	

Bron: Wegenbeleidsplan 2018-2027

Soort verharding 2022	Oppervlakte 2022 m ²	Aandeel in het totaal %	Groei t.ov. situatie 2017 %
Asfalt	524.253	21%	-0.9%
Elementen	1.981.497	78%	+8.9%
Cementbeton	29.949	1%	+28.9%
Onverhard	2.377	0%	-94.7%
Totaal aantal	2.538.076		+5.0%

Technische kwaliteit	Beeldkwaliteit	Situatie Katwijk 2022	CROW-streefniveau voor beeldkwaliteit B
Voldoende	Hoog (A+ en A) Basis (B)	84 %	78%-88%
Matig	Laag C	7 %	9%-13%
Onvoldoende	Zeet laag D	9 %	4%-9%

Bron: Wegenbeheerplan 2024-2027: Gegevens areaal per verhardingstype in 2022

Areaal civiele kunstwerken

Situatie 2020

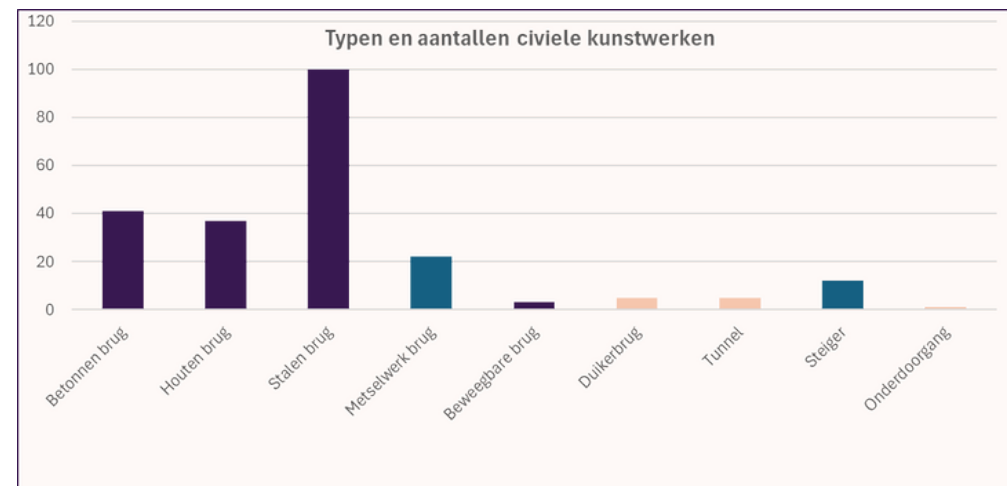
De gemeente Katwijk beheert in totaal x civiele kunstwerken, waarvan y bruggen. *In het beheerplan 2020-2029 is het totaal niet benoemd en er is verder geen uitsplitsing naar typen kunstwerken.*

Situatie 2025

De gemeente Katwijk beheert in totaal 224 civiele kunstwerken, waarvan 201 bruggen. In de grafiek rechts zijn deze verder verdeeld over de verschillende typen van kunstwerken.

Opmerkingen onderzoekers: in het beheerplan is een onjuistheid ingeslopen. De tabel in het beheerplan geeft aan dat er sprake is van 220 stuks bruggen die zijn vervaardigd uit metselwerk. Dit moet zijn 22 stuks bruggen.

Elke drie jaar wordt een derde deel van het areaal geïnspecteerd en worden de resultaten verwerkt in het beheersysteem. Criteria die worden toegepast zijn veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid. Het beheerplan bevat verder geen gegevens over hoeveel objecten voldoen aan de normen van deze criteria. Wel wordt in het beheerplan aangegeven dat de algemene indruk is dat de gemeente goed op orde is en in control is. De bruggen bevinden zich in een redelijke tot goede toestand. De veiligheid en functionaliteit zijn op peil, maar er is wel achterstand in onderhoud met betrekking tot duurzaamheid en toonbaarheid.

Bron: Beheerplan civiele kunstwerken 2025-2034

Stand van zaken gemeente Katwijk, 2025

Criterium	Percentage dat voldoet aan de norm	Percentage dat niet voldoet aan de norm
Constructieve veiligheid	Geen gegevens beschikbaar in het beheerplan	Idem
Functionaliteit	Idem	Idem
Duurzaamheid	Idem	Idem
Toonbaarheid	Idem	Idem

Areaal oeverbeschermingen: damwanden en kademuren

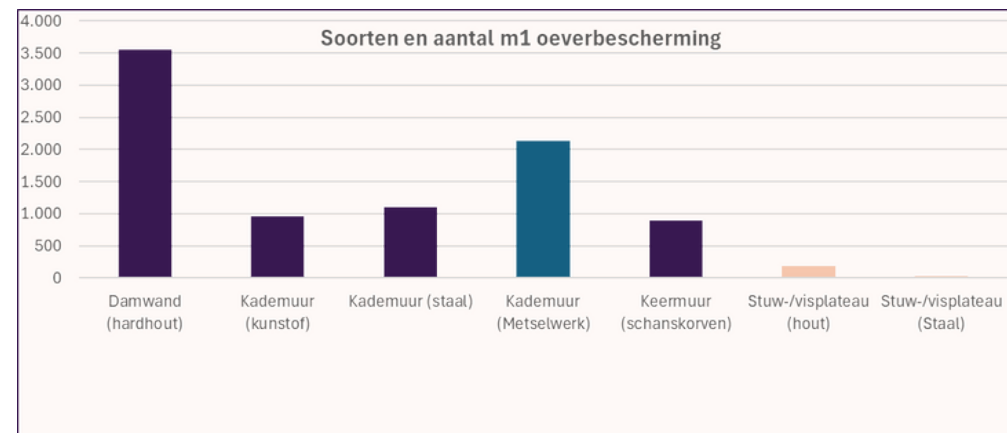
Op basis van een inventarisatie in 2024 heeft de gemeente een totale lengte van ruim acht kilometer aan damwanden en kademuren. Allemaal bedoeld om oevers te beschermen en water te geleiden.

De tabel rechts geeft de verdeling weer van het areaal waarvoor Katwijk onderhoudsplichtig is. Het grootste deel (circa 90%) bestaat uit hardhouten damwanden en kademuren van kunststof, staal of metselwerk.

Damwanden en kademuren worden iedere drie jaar geïnspecteerd en resultaten worden verwerkt in het beheersysteem. Criteria om te bepalen welk type onderhoud op welk moment is zijn opgenomen in zogeheten risicogebieden. Er zijn vijf risicogebieden:

- Risico op lichamelijk letsel;
- Risico op belemmering doorstroming;
- Risico op waterkwaliteit;
- Risico op constructie landzijde;
- Risico op functieverlies.

Uit het Beheerplan damwanden en kademuren blijkt niet wat de normen zijn voor de bovengenoemde criteria en wat de stand van zaken is op basis van de laatste inspectieronde.

Bron: Beheerplan damwanden en kademuren 2025-2034

Stand van zaken gemeente Katwijk, 2025

Risico op:	Percentage dat voldoet aan de norm	Percentage dat niet voldoet aan de norm
Lichamelijk letsel	Geen gegevens beschikbaar in het beheerplan	Idem
Belemmering doorstroming	Idem	Idem
Waterkwaliteit	Idem	Idem
Constructieve landzijde	Idem	Idem
Functieverlies	Idem	Idem

Respondenten

Dhr./Mw.	Naam	Functie
Afvaardiging gemeenteraad		
Dhr. E. (Eduard)	Schuurman	Fractie Durf
L.M. (Lennart) van der	Plas	Fractie VVD
Mw. C. (Carin)	Tawfik	Fractie Tawfik
Dhr. B. (Ben) van der	Plas	Fractie ChristenUnie
Dhr. D. (Dirk)	Rommelzwaal	Fractie SGP
Afvaardiging college		
Dhr. J. (Jacco)	Knape	Wethouder
Ambtelijke organisatie		
Geanonimiseerd	Clustermanager planmatig beheer	
	Senior medewerker infrastructuur	
	Senior beleidsadviseur water- en klimaatadaptatie	
	Bestuursadviseur	

Bestudeerde schriftelijke stukken

Jaar	Maand	Titelbeschrijving
Algemeen		
2021	11	Gemeente Katwijk, Programmabegroting 2022, 2 november 2021
2022	5	Gemeente Katwijk, Voorjaarsbestuursrapportage 2022, Kaderbrief 2023, 24 mei 2022
2022	10	Gemeente Katwijk, Programmabegroting 2023, 5 oktober 2022
2023	2	Gemeente Katwijk, Voorjaarsbestuursrapportage 2023, 23 mei 2023
2023	5	Gemeente Katwijk, Jaarstukken 2022, 29 juni 2023
2023	10	Gemeente Katwijk, Programmabegroting 2024, 10 oktober 2023
2023	11	Gemeente Katwijk, Najaarsbestuursrapportage 2023, 14 november 2023
2024	x	Gemeente Katwijk, Nota Reserves en Voorzieningen 2024, datum onbekend
2024	6	Gemeente Katwijk, Financiële verordening 2024, 1 juni 2024
2025	6	Gemeente Katwijk, Jaarstukken 2023, 27 juni 2024
2024	11	Gemeente Katwijk, Programmabegroting 2025, 7 november 2024
2024	x	Gemeente Katwijk, Kadernota 2024, datum onbekend
2025	7	Gemeente Katwijk, Jaarstukken 2024, 3 juli 2025
2025	7	Gemeente Katwijk, Voorjaarsnota 2025, 3 juli 2025
Beleid		
2007	10	Gemeente Katwijk, Visie Openbare Ruimte Katwijk, 23 oktober 2007
2018	8	Gemeente Katwijk, Wegenbeleidsplan 2018-2027, 1 augustus 2018
2018	10	Gemeente Katwijk, Nota van beantwoording informatieve vragen raad over Wegenbeleidsplan 2018-2027, 17 oktober 2018
2018	11	Gemeente Katwijk, Raadsvoorstel en -besluit Vaststellen wegenbeleidsplan 2018-2027, 22 november 2018
2018	11	Gemeente Katwijk, Amendement (aangenomen) fracties D66, KiesKatwijk, PvdA en Hart voor Katwijk: Wegenbeleidsplan 2018-2027, 22 november 2018
2021	6	Gemeente Katwijk, Visie Openbare Ruimte Katwijk (VORK) actualisatie en aanvulling 'Katwijkse stijl', juni 2021
2021	7	Gemeente Katwijk, Raadsvoorstel- en besluit vaststellen 'de Katwijkse Stijl': actualisatie en aanvulling Visie Openbare Ruimte Katwijk, 8 juli 2021
2021	7	Gemeente Katwijk, Raadsinformatiebrief, Voorziening Groot Onderhoud Wegen 2022 tot en met 2031, 6 juli 2021
2021	7	Gemeente Katwijk, Klimaatadaptatie strategie en uitvoeringsagenda 2021-2026, 5 juli 2021
2021	9	Gemeente Katwijk, Raadsinformatiebrief, Beantwoording raadsragen, Klimaatadaptatie strategie en uitvoering 2021-2026, 21 september 2021
2021	9	Gemeente Katwijk, Nota van beantwoording informatieve vragen raad over Klimaatadaptatiestrategie en uitvoering 2021-2026, 20 september 2021
2021	9	Gemeente Katwijk, Tweede Nota van beantwoording informatieve vragen raad over Klimaatadaptatiestrategie en uitvoering 2021-2026, 22 september 2021

Bestudeerde schriftelijke stukken

Jaar	Maand	Titelbeschrijving
Beleid (vervolg)		
2021	9	Gemeente Katwijk, Tweede Nota van beantwoording informatieve vragen raad over Klimaatadaptatiestrategie en uitvoering 2021-2026, 22 september 2021
2021	10	Gemeente Katwijk, Raadsvoorstel en -besluit, Klimaatadaptatie strategie en uitvoeringsagenda 2021-2026, 7 oktober 2021
2022	2	Gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen, Dunea en Hoogheemraadschap van Rijnland: Integraal Waterketenplan samenwerking Bollenstreek, beleidsmodule, 9 februari 2022
2022	2	Gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen, Dunea en Hoogheemraadschap van Rijnland: Integraal Waterketenplan samenwerking Bollenstreek, Module Financiële Verankering Katwijk, 9 februari 2022
2022	2	Gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen, Dunea en Hoogheemraadschap van Rijnland: Integraal Waterketenplan samenwerking Bollenstreek, Module Zuiveringskring Katwijk, 9 februari 2022
2022	5	Gemeente Katwijk, Coalitieakkoord Katwijk 2022-2026, datum onbekend
2022	6	Gemeente Katwijk, Presentatie informerende raad, Integraal Waterketenplan (iWKp) 2022-2026, 9 juni 2022
2022	6	Gemeente Katwijk, Collegebrief, Beantwoording raadsragen Integraal Waterketenplan 2022-2026, 28 juni 2022
2022	6	Gemeente Katwijk, Amendement (aangenomen) fracties SGP, CU en Durf, Klimaatambitie in waterketenplan verhogen naar scenario Voortvarend, 30 juni 2022
2022	6	Gemeente Katwijk, Raadsvoorstel en -besluit, Integraal Waterketenplan 2022-2026, 30 juni 2022
2023	5	Gemeente Katwijk, Raadsinformatiebrief, Afdoening toezegging 1019 voorstel scenario klimaatadaptatie, 9 mei 2023
Beheer		
2019	6	Gemeente Katwijk, Wegenbeheerplan 2019-2028, 11 juni 2019
2020	5	Gemeente Katwijk, Beheerplan kunstwerken 2020-2029, 15 mei 2020
2024	1	Gemeente Katwijk en Royal HaskoningDHV, Rapport beheerplan wegen 2024 t/m 2027, 16 januari 2024
2024	4	Gemeente Katwijk, Collegebesluit: Beheerplan Wegen 2024-2027, 17 april 2024
2024	x	Gemeente Katwijk, Rapport resultaten Burgerschouw 2024, datum onbekend
2025	3	Gemeente Katwijk, Beheerplan Civiele Kunstwerken Katwijk 2025-2034, 11 maart 2025
2025	3	Gemeente Katwijk, Collegevoorstel: Beheerplan Civiele kunstwerken Katwijk 2025-2024, 11 maart 2025
2025	x	Gemeente Katwijk, Beheerplan Damwanden en Kademuren Katwijk 2025-2034, datum onbekend

PARTNERS⁺PRÖPPER

's-Gravendijckseweg 60, 2201CZ Noordwijk

071 7370167 / 06 14440746

www.partnersenpropper.nl
www.opgavengestuurdwerken.nl

